

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 12

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

סיון תשפ"א

העלון הדיגיטלי

מאי 2021

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

תחת עץ האהבה – בשניים – ד"ר איריס הכהן

מדוע אנשים מבוגרים משתפים יותר לפייק ניוז? * - אופיר בראל

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

כשבנק טפחות ו'הוטי' עובדים 'חצי קלאץ' - איך מתגברים על הבדלי תרבויות? – יעל ברויאר

התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון קצת היסטוריה – מירי שמיר

שמואל-יעקב רופמן, המרפא, הרוקח והשוחט – צבי תדמור

ל"ג בעמר במירון תרע"א 1911 – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

צ'רלי, הכלב שהיה יותר מכלב – ד"ר רפי שחף

חלון לעלון

יוסי רזי

אחר צהריים אחד ישבנו, שלושה חברים, בבית קפה במרכז העיר ושוחחנו. מישהו מאיתנו ניסה לשאול כמה רקטות נשארו לחמאס ומתי יחסלו את הדאף הזה, שאלות של חיים ומוות לכל דבר;

משום מה הסיטו אותו השנים האחרים לסוגיות אחרות –

אולי, כי חישבנו להימלט מהברברת האינסופית של הכתבים והפרשנים והמחמירי פנים שממלאת זמני מסך ורדיו על רקע התמונות הקשות של המלחמה;

אולי, כי האקטואליה מניעה אותנו בין הרגשה של אופוריה ו"ניצחנו, כתשנו, דחסנו" לבין תחושה של "חמיצות, דשדוש, צריבת תודעה"; אולי, כי בית הקפה היה פתוח לגמרי והמחסה הקרוב ביותר היה קומת העמודים של בית משותף מעבר לכביש, והעיניים בלשו כל הזמן על דרך בטוחה ופתוחה לשם;

ואולי, וזה הסביר ביותר – מה לנו להעלות נושאים כאלה כאשר כל "תרומתנו" למלחמה הייתה (נכון ליום חמישי, 20/5, בבוקר), כולה חמש שש סירנות מייללות ושהייה באותו היקף בממדים. מה לנו כי נלין כאשר דרומה מאיתנו, באשדוד, אשקלון, באר שבע, עוטף עזה – שוררת מציאות דחוסה ומרתיעה פי כמה וכמה. ניתן רק לשער מה עובר על המבוגרים שבעי הרקטות, על הטף והילדים עם ביעותי הלילה, על הזקנים הנחפזים למרחב המוגן. הכול יחסי.

והכול אצלנו כללי והכול גם מקומי – החל (מזיכרוננו אנו) הישובים לאורך הקו הירוק שספגו עד 67 את עיקר האש, מדינת תל אביב שעשתה זאת ב-91, וכלה בימינו אלה כאשר הדרום הפך לחזית, לעיתים אפילו 24/7 חזית.

נקווה רק שמצפון לא תיפתח רעה נוספת.

ועל מה כן שוחחנו אפוא, שלושת יושבי הקרנות? – על בעיות פשוטות של גילנו: צוואות, ירושות ושאלת השאלות – מה צריך לומר בהספדים על אלה שהלכו לעולמם.

העלון הזה הוא השנים עשר במספר, עברה שנה מאז התחלנו בו. עברה מהר, על הקורונה, הבחירות, הסירנות ועל כל מה שביניהן. עוד הוכחה לכך שבגילנו עובר לו הזמן מהר.

בנוסף לכותבים הקבועים-חרוצים תורמים משלהם הפעם גם אופיר בראל ממוסד יובל נאמן – על הפייק ניז שפרצו לאחרונה בעוצמה לתודעתנו; יעל ברויאר, שגרירתנו באנגליה – על הבדלי התרבויות בין שני העמים; מירי שמיר מהתזמורת הסימפונית ראשון לציון – על קורותיה של התזמורת שמעניקה גאווה לאזורנו.

ואל תתפלאו אם לאחר קריאת העלון – השם צ'רלי יגיד לכם הרבה יותר.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

חשבנו שהקורונה מאחורינו ואנחנו מגיעים או-טו-טו אל השגרה המבורכת, אז חשבנו... כמעט חזרנו לשגרה מלאה ואז, אירוע רודף אירוע, אסון ל"ג בעומר בהר מירון, מהומות שיין ג'ארה, ירי רקטות לכיוון ירושלים, מבצע "חומת מגן", מהומות בערים המערבות וקריסת הטריבונה בגבעת זאב. וברקע חוסר יציבות פוליטי שמשפיע על מהלך החיים במדינה.

אין כאן רגע דל, או סקנדל או פסטיבל...

במועצה שלנו תוכנן סיור של "לשכת הנשיא ויצמן" וה"לשכה הצעירה" למרכז המבקרים איגודן הממוקם בליבו של מכון השפד"ן במערב ראשון לציון. לצערנו הסיור בוטל.

אנו ממשיכים בהוצאת העלון החודשי. זהו העלון השנים עשר ובו אנו מציינים שנה להוצאתו, תוך חתירה מתמדת לשיפור הצורה והתוכן.

בתקווה לימים שקטים יותר

אבי ארז

תחת עץ האהבה – בשניים

ד"ר איריס הכהן

"תחת עץ האהבה יושבים בצל האהבה

שניים ויש להם חלום אבל בינתיים

תחת עץ האהבה יושבים בצל האהבה

שניים הם אוחזים ידיים" (מתוך השיר "תחת עץ האהבה" כתבה מיכל סנונית)

איך נשמר את האהבה? איך נגשים חלום? איך ניצור פתיחות אמוצינאלית? אלה הן שאלות תמידיות שעלינו לשאול את עצמינו שוב ושוב במערכת היחסים עם בן/בת זוגנו.

בימים טרופים אלה שבכל עיר נשמעת אזעקה שמרעידה את ליבנו ועולים תכופות רגשות של פחד, ואיום זהו זמן הקורא להתמודד עם מצבי דחק. לסייע זה לזה, לחוש אהובים, לשמר את הקשר הזוגי בנינו ובנינו לבין הילדים והמשפחה הקרובה הם אמצעים להתמודדות והגברת החוסן.

מכל הרגשות אהבה היא הרגש החזק ביותר. אהבה היא חלק בלתי נפרד ממערכת היחסים שלנו. אהבה היא התקווה של המחר. היא נותנת כוח לחיים, לחיוניות ולוויטליות. אהבה מכילה בו זמנית את הראש, הלב והחושים.

אהבה לא יכולה להישאר קבועה ויציבה לנצח. החיים מזמנים לנו מצבים וסיטואציות שמשפיעים על מנעד הרגשות שלנו. לעיתים כשמתקשים להתמודד מול אתגרי החיים עולים בנו רגשות שליליים שעלולים לפגוע באהבה ובמרקם היחסים.

הטענה המרכזית העולה כסיבה לפרוק המערכת הזוגית היא "כי האהבה אינה שוכנת יותר במעוננו". אהבה זהו רגש שיש לעורר ולהשקיע בו חשיבה ומאמץ משותף. על מנת לשמור על מערכת יחסים יציבה ומאושרת על בני הזוג לעורר כל פעם מחדש את האהבה ולהתאהב שוב ושוב זה בזו.

אחד המרכיבים המעוררים את אותה האהבה היא הפתיחות האמוצינאלית ליצירת תקשורת מקרבת ורצון לעבודה משותפת.

כלי פנטסטי ליצירת פתיחות אמוצינאלית הוא כתיבת "מכתב אהבה". מכתב אהבה היא דרך רומנטית להבעת רגשות אהבה בצורה כתובה. שכן היא מקלה על הדובר להביע את רגשותיו. לדוגמה כתיבת מכתב אהבה לאחר מריבה מאפשרת לבנות מחדש מערכת יחסים שניזוקה. בכתיבת המכתב ניתן לעורר את האהבה, להביע את רצונותיכם, לבקש סליחה, להודות ולהעריך את בן/בת הזוג, ולבקש את התגובה הרצויה מבן/בת הזוג.

לאורך ההיסטוריה יש עדויות של מכתבי אהבה קדומים שנמצאו במצרים העתיקה, בפרס העתיקה, בהודו, סין, רומא, יפן ובמונגוליה ומאזורים נוספים שונים. מכתבי האהבה המשיכו להופיע במחצית הראשונה של המאה ה-20. לפני השימוש בטלפונים, מכתבים היו אמצעי התקשורת העיקרי, והיו אחת הדרכים הבודדות של בני זוג להישאר בקשר, במיוחד בזמן מלחמה. במחצית השנייה של המאה, עם עליית המתירנות ועידן המידע, החלו להתמעט מכתבי האהבה.

כיום, התקשורת בימינו הפכה לדיגיטאלית והבעת רגשות ואהבה נשלחות בוואצאפ באמצעות אייקון.

להלן דגם לכתיבת "מכתב אהבה"

לאשתי היקרה / לבעלי היקר

- אני אוהב/ת ש....
- אני רוצה
- אני מבין / ה
- אני סולח/ת....
- אני מעריך/ה....
- אני מודה לך על.....

את מכתב האהבה רצוי לסיים בעידוד הנמען/ת לקבלת תגובה, למשל, הייתי רוצה לשמוע ממך

מדוע אנשים מבוגרים משתפים יותר לפייק ניוז?

אופיר בראל*

מגיפת הקורונה המתפשטת ברחבי העולם מעמידה בסיכון בריאותי את כל בני האדם, אך ישנם אנשים שהם בעלי סיכוי גדול יותר לחלות במחלה בצורה קשה יותר: למשל, או אנשים בעלי מחלות רקע שונות.

באותו אופן, גם בכל הקשור לאמונה ולשיתוף של פייק ניוז סביב המחלה, ישנן קבוצות שונות, שייטו יותר להאמין לידיעות שקריות על המחלה ולשתף אותן.

בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2020, חמישה מוסדות אקדמיים בארה"ב, בהם בית הספר לרפואה של אוניברסיטת הארוורד, פרסמו שני מחקרים, שבדקו את היחס שבין פייק ניוז

וקורונה. על פי המחקרים, אנשים מבוגרים

(בני 65 ומעלה) נוטים יותר לשתף פייק ניוז

על הקורונה, אך אנשים צעירים (עד גיל 29)

דווקא נוטים יותר להאמין בו: בתשעת

החודשים הראשונים של 2020 (בהם נערכו

המחקרים) כל גולש צעיר שיתף, במוצע,

0.04 קישורי פייק ניוז בטוויטר, לעומת 1.39

קישורים לגולשים בני 65 ומעלה (כלומר, כל

גולש מבוגר במדגם שיתף בין קישור לשניים

עם מידע שקרי). אולם, בכל הנוגע לאמונה

בפייק ניוז, היתרון עבר לבני אוכלוסיית הגיל

השלישי: בפני שתי הקבוצות הוצגו טענות

שקריות שונות על הקורונה והמשתתפים היו

צריכים לסמן אילו אמירות נתפסו בעיניהם

כאמינות. בחלק הזה של המחקר נמצא,

שבעוד שאנשים בני 18-29 האמינו לשתי

טענות, המשתתפים המבוגרים האמינו רק

Stuart Rankin מבוסס על קריקטורה ישנה

לטענה אחת. הממצא הזה מעניין במיוחד, משום שבמחקרי עבר, צעירים דווקא הביעו בטחון גבוה ביכולת שלהם לזהות פייק ניוז.

מדוע אנשים מבוגרים נוטים לשתף יותר מידע שקרי, למרות שהם מזהים אותו טוב יותר מאנשים צעירים?

ישנם כמה הסברים אפשריים לכך, כשאחד מהם קשור לבדידות: אוכלוסיית הגיל השלישי היא אוכלוסייה שנוטה לחוות יותר בדידות מקבוצות אוכלוסייה צעירות יותר. התופעה הזו הוחמרה בתקופת הקורונה, שכן אוכלוסיית הגיל השלישי נמצאה בסיכון מוגבר לחלות בקורונה ובשל כך התמעטו הביקורים של בני משפחה וחברים. חוקרים שונים שיערו, שמבוגרים רבים מנסים להתגבר על הבדידות הזו על ידי שיתוף ידיעות וחדשות שונות על ענייני היום בקרב מכריהם. במצב הזה, הבדידות עלולה להוביל לשיתוף מוגבר ומשכך- עולה הסיכוי לשתף ידיעות כוזבות.

מעבר לבדידות, מה שעשוי לתרום להעלאת הסיכוי לשתף ידיעה כוזבת הוא רמה נמוכה של אוריינות דיגיטלית: המונח הזה מתאר את רמת ההתמצאות הכללית של בני אדם במרחב האינטרנט. כשרמת האוריינות הדיגיטלית נמוכה, לאנשים ישנו קושי גדול יותר לזהות מקורות מידע מהימנים ולהבדיל בינם לבין מקורות שקריים, שמתחזים בהצלחה למקורות מהימנים.

מה ניתן לעשות על מנת לצמצם את הסיכוי, שנשתף ידיעה שקרית?

אוריינות דיגיטלית- ובמיוחד זיהוי פייק ניוז- היא כישור ומכיוון שכך, הטמעה וחיזוק שלה דורשים זמן. אחת הדרכים הטובות ביותר ללמוד כישורים חדשים היא משחק- ועובדה זו נכונה גם לגבי זיהוי פייק ניוז. ברחבי העולם פותחו משחקים שונים, שמלמדים את שחקניהם כיצד לזהות פייק ניוז נכונה. גם בישראל ישנו משחק כזה: שמו "מידע שגוי- זה מידבק!" והוא פותח על ידי חוקרים בפקולטה לחינוך של אוניברסיטת חיפה. במשחק, השחקנים צריכים להחליט האם מידע מסוים עם מחלה דמיונית בשם M20 הוא אמין והאם לשתף אותו. במהלך המשחק השחקנים מקבלים פידבק על מהלכיהם במשחק ועל בסיס כך הם מסוגלים לשפר את ביצועיהם גם בחיים האמיתיים.

קישור למשחק:

[/https://fakenews-game.edu.haifa.ac.il](https://fakenews-game.edu.haifa.ac.il)

רוצים לקבל מידע נוסף על פייק ניוז ואיך להתמודד איתו נכון?

אתם מוזמנים להצטרף לרשימת התפוצה שלי בנושא, באמצעות פנייה למייל
ophir.barel@gmail.com

***אופיר בראל הוא חוקר בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה ובטחון באוניברסיטת ת"א ומרצה על פייק ניוז.**

מה יהיה? מבט אל העתיד

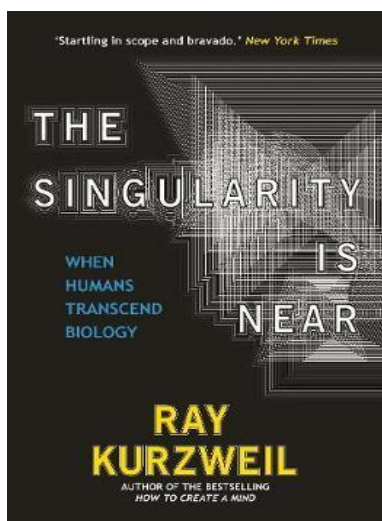
הפעם על: בינה מלאכותית, סייבורגים וסינגולריות או ייחודיות

ד"ר יאיר שרן

בתחילת שנות התשעים של המאה הקודמת התנהל ויכוח בין מדענים מאירופה ומדענים מיפן בשאלה האם בעתיד ישרתו רובוטים בבתיים והאם יטפלו בתינוקות? ליפנים לא היה ספק. רובוטים כאלה יהיו בשימוש תוך עשור הם אמרו. האירופים היו ספקנים ותהו אם טכנולוגיה כזו תתאפשר והגרמנים אף הקצינו וטענו שאין היתכנות תרבותית כי הרי לא ייתכן שטיפול בתינוק יימסר לידי רובוט. היום התשובה לסוגיה אינה האם? אלא מתי? הטכנולוגיה הנדרשת הולכת ומבשילה ובינה מלאכותית מאפשרת כיום שימושים מגוונים והרבה יותר בעתיד. אנו מכירים מחשבים המשחקים שחמט ומנצחים בני אדם, מכונות אוטונומיות מנהגות על ידי מחשב, מערכות ראייה ממוחשבת ומערכות לזיהוי פנים ועוד ועוד. רובוטים נבונים ומערכות מחשב נבונות נכנסים לשימוש כמעט בכל תחום. רפואה, סיעוד, תחבורה, בטחון ואפילו חקר שפות וארכיאולוגיה. מערכות רובוטיות נכנסות לבתים ומסיעות בעבודות הבית.

משבר הקורונה נתן דחיפה גדולה לפיתוח בינה מלאכותית. הצורך בטפול ללא מגע יד אדם בכל הקשור לייעול המערך הרפואי והבטיחותי הביא לשימוש במערכות נבונות למיון חולים וטפול בהם. עובדים מסורים הוחלפו במערכות רובוטיות ובכך לא די. רובוטים יוכלו לתקשר ביניהם לקבל החלטות ולבצע פעולות כאילו היו בני אדם ולעשות זאת המהירות ויעילות גבוהים פי כמה. הם יוכלו בעתיד לא רק לאסוף נתונים ולנתח אותם אלא גם ליצר ידע חדש ולתפקד עצמאית ללא התערבות בן אנוש.

בד בבד עם התפתחות הבינה המלאכותית מתפתחת גם הטכנולוגיה של השתלת תותבים מכניים כמו גם דיגיטליים בגוף האדם, על מנת לסייע לו להתגבר על מגבלות שונות (נכות, זקנה), אבל גם כדי להגביר את יכולותיו. "תוספות" אלה יכולות לשפר יכולות פיזיות שונות, וכמו שתארנו בכתבה על חקר המח, הן יוכלו גם לתגבר את יכולות המח בזכרון וחשיבה. אנו נמצאים לקראת עידן עתידי בו יהיו בני אדם המשלבים יכולות רובוטיות עם יכולות אנושיות ואלה מכונים "סייבורגים". הבינה המלאכותית לא רק תאפשר מימוש חזון כזה היא גם תוסיף ותחזק את ה"סייבורג" ואז, רובוטים אנושיים או אנשים ביוניים יתקיימו לא רק בסרטים.

נשאלת השאלה האם הבינה המלאכותית תוכל להשתוות ביכולותיה לבינה של בן אנוש ואף לעלות עליה? ואם כן מתי זה יקרה?

נקודת הזמן שבה יכולת כזו צפויה קרויה "נקודת הסינגולריות" או "נקודת הייחודיות". המדען שמזוהה במיוחד בהקשר זה הוא ריי קורצווייל שאף כתב בנושא ספר עב כרס. על פיו האנושות צפויה להגיע לנקודת הזמן הזו לפני 2050. קורצווייל מאמין בתחזית זו עד כדי כך שהחליט לעשות כל שלאל ידו כדי להאריך ולחיות עד התממשות החזון בעזרת קוקטייל תרופות שהוא נוטל על בסיס יום יומי. אם תרצו ניתן לקבל את המרשם המתאים ולהמתין יחד עם ריי ולצפות פני עתיד.

צופה פני עתיד/הפרוש כערפל בלתי מפענח מעבר לאפק
חותר בשטף החיים נאבק לשנות/להטות אך מעט את הזרם לכוון חדש
לחנה שונה מזו שלה כביכול נועדנו/ובאפק החדש הניתנו נמשכת
והסוף כבר לא נהיר לא קבוע/אנשים נהיו **סיבורגים** עמוסי שתלים דיגיטליים
המחשבות נקראות מעתקות מקלטות/האני נשאר אני אבל המעטפת מתחלפת
הגוף כבר לא אותו הגוף/הלב כבר לא אותו הלב
רק הנפש נשמרת צפונותיה מי יבין/עתידותיה מי ידע
אולי זו **סגולריות**, אולי **חזון**, אולי דמיון/שואף אל העתיד נצמד לזרם
אולי אהיה כשכל זה יתממש.

כשבנק טפחות ו'הוטי' עובדים 'חצי קלאץ' - איך מתגברים על הבדלי תרבויות?

יעל ברויאר*

באמצע הליך משפטי בבית משפט בריטי שבו שימשתי לאחרונה כמתורגמנית, התבקש העד הישראלי על ידי הפרקליט הבריטי להביע את דעתו בנוגע לרמת המומחיות של הנאשם בתחום הנדון במשפט. "חצי קלאץ", הוא ענה ואני החנקתי צחקוק. כמו כמעט בכל יום ויום בשלושים השנים שאני גרה באנגליה, נחשפתי שוב באותו מעמד להבדלים שבין התרבות הישראלית והבריטית ולהתנהלויות השונות של ישראלים ושל בריטים-ברחוב, בעולם העסקים, בפוליטיקה, בחינוך ובתקשורת.

לא פעם אני שומעת על אי-הבנות בין ישראלים לבריטים במקומות עבודה. ירון ויוחאי, שני ישראלים צעירים שהכרתי ושעובדים יחד בחברת הייטק בריטית, עמדו במסדרון עם ספלי הקפה שלהם ודנו -בעברית, כמובן- בסוגיה הייטקית זו או אחרת. שניהם הופתעו כשהמזכירה הבריטית יצאה מהמשרד למסדרון עם ארשת פנים מודאגת ושאלה בלחץ אם היא יכולה לעזור. "אני אמנם לא מבינה על מה אתם מדברים אבל יכולה לראות ששניכם זועמים מאוד", היא אמרה. מיותר לציין שלא היו דברים מעולם - ירון ויוחאי ניהלו מבחינתם שיחה שגרתית אבל לאזניים בריטיות היא נשמעה כויכוח נוקב.

ההצצה החוץ-פנימית אל שני העולמות- הבריטי והישראלי- הפכה אצלי לכמעט תחביב במשך השנים וההשלכות יכולות להיות משעשעות אבל גם בעייתיות. הדיפלומטיה הישראלית, למשל, שונה כל כך מהבריטית ולעתים קרובות מידי אני צופה בנציג ישראלי שנראה זחוח משהו אחרי ראיון פוליטי בתקשורת הבריטית ושמבחינתו קצר הצלחה, אבל בדיקה שמתבססת על הבנה של אתיקה בריטית עלולה לפעמים להגיע למסקנה שלא בהכרח כך. לא פעם אני מוצאת את עצמי כוססת ציפורניים במתח ומייחלת לסופו של ראיון כזה, ומצטערת שהנציגים הישראלים לא עברו עדכונים רציניים לגבי התרבות של החברה שאליה הם מנסים להעביר מסרים.

גם כשאני מבקרת בארץ אני חווה לפעמים דברים קצת מבחוכך, רק שבמקרים האלה עם קורטוב בריטיות. כשהייתי בביקור משפחתי בארץ לפני כמה שנים עצרנו, בדרכינו לים המלח, בתחנת דלק כדי לתדלק וגם כדי לאכול משהו. אחרי שהזמנתי את האוכל עבור בני המשפחה שישבו על יד אחד השולחנות, שאלתי את הבחור שמאחרי הדלפק אם האוכל יוגש לשולחן או אם מוטב שאחכה. תשובתו לא היתה ברורה לי אז שאלתי שוב. "עד שאת שואלת ומבינה מה שמדברים אלייך, האוכל כבר יתקרה!" חייך אליי הבחור, ואני פרצתי בצחוק גדול. מנקודת מבט ישראלית ידעתי שהוא לא התכוון להיות חצוף או אגרסיבי. לעומת זאת, אם הייתי תיירת בריטית שנתקלת בתגובה בסגנון כזה, סביר להניח שהייתי צוחקת קצת פחות.

ומה לגבי בריטים שיעשו עלייה וחיים את הישראליות ביומיום, לטוב ולרע? קצרה היריעה כאן מלהכיל את מגוון האנקדוטות, התסכולים, השמחות ומה שביניהם. הסיפור האהוב עליי הוא של קרוליין ואלן, חברים בריטים שעלו לארץ וגרים באילת. כשהקליטה במכשיר הטלוויזיה שלהם לא עבדה כשורה, קרוליין צלצלה למחלקת התמיכה של הוט. אחרי כ-20 דקות בהן הנציג בצד השני של הטלפון ניסה לעזור לה בדרכים שונות ("הוא ביקש שאכבה ואדליק את המכשיר, שאלחץ על כל מיני כפתורים ושאלחץ בשלט הרחוק", מספרת קרוליין) הוא התנצל ואמר שהוא לא מצליח לפתור את הבעיה. "אבל אתה חייב לפתור את הבעיה! אני משלמת הרבה כסף להוט", אמרה קרוליין. "לא, גברת - אני לא חייב וגם לא יודע איך לפתור את הבעיה. את צילצלת לסניף הבנק שלך - בנק טפחות- ואני פשוט ניסיתי לעזור לך עם התקלה בטלוויזיה", ענה הנציג. קרוליין, שהתבלבלה קצת בין הוט ל"טפהוט", מודעת לעובדה שהסיכוי שעובד סניף בנק באנגליה יחלוק איתה בטלפון רעיונות לשיפור הקליטה במכשיר הטלוויזיה שלה ממש מזערי. סביר יותר להניח שהוא יעמיד אותה על טעותה באדיבות, ינתק את השיחה ויחזור לעבודתו הבנקאית.

למרות הסחבקות הישראלית מול הפורמליות הבריטית, כבר קשה לפטור את התרבות הבריטית בהגדרות כוללניות של אדיבות ואיפוק ואת תושבי הממלכה מנומסים ושמרנים. החברה הבריטית של היום היא פלורליסטית, מגוונת ולא ממש עונה על סטראוטיפים שאנחנו זוכרים מסדרות בריטיות טיפוסיות. די לעקוב אחרי מה שקורה במשפחת המלוכה כדי להבין שהשמרנות והאיפוק כבר לא קיימים אפילו אצל סמל הבריטיות הזה. ובכל זאת, תמיד מעניין וגם חשוב להיות מודע ולכבד מאפיינים והבדלים של תרבויות אחרות כשבאים איתן במגע, ופה ושם גם אין פסול בלאמץ כמה דפוסי התנהגות כי, אחרי הכל, יש הגיון באימרה 'ברומא- התנהג כרומאי'. ובמקרה הבריטי, זכרו - על אף הפלורליזם והגיוון - אם יש תור, לכו לקצהו וחנו בסבלנות. יש אפילו סיכוי לא רע שמי שעומדים לפניכם או אחריכם יקשקשו עמכם על מזג האויר.

***יעל ברויאר (במקור קליין) היא רחובותית שגרה בבריטון, אנגליה. עובדת כעיתונאית, מלמדת עברית וכתבה את הספר Hilarious Hebrew Latest TV ומנחה בערוץ טלוויזיה**

התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון

קצת היסטוריה

מירי שמיר*

לא בכל יום מככבת תזמורת בעמודי החדשות או במהדורות הרדיו והטלוויזיה.

אבל באוקטובר 2000 הופיעה הידיעה הבאה "בקשה לצו מניעה הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב כדי למנוע מהתזמורת של ראשון לציון לנגן יצירות מאת ואגנר ושטראוס. הדיון, שיתקיים מחר, יקבע האם תוכל התזמורת להופיע.... בקונצרט בצהריי יום שישי, כשבתוכנית "אידיליית זיגפריד" של ואגנר ו"טיל אוילנשפיגל" של שטראוס... את הבקשה הגישו שני תושבי ראשון, ניצולי שואה, הטוענים כי נגינה של יצירות המלחינים האנטישמיים פוגעת בחוק יסוד "כבוד האדם וחירותו" וגורמת סבל לחלק גדול מהאוכלוסייה". אם היה מישהו שלא ידע - עד לפרסום הידיעה - שלראשון לציון יש "אורקסטרה" אמיתית הוא קיבל את האישור מן התקשורת.

לראשון לציון באמת היתה אורקסטרה שהוקמה בשנת 1895 ויש עדיין מי שמשמרים את

רוחה, אבל התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון היא פרי רוחו ויוזמתו של המלחין והמנצח שמעון כהן, נין למשפחה של מייסדי העיר, שפנה לפני יותר משלושים שנה לראש העירייה, מאיר ניצן, שהרים את הכפפה ותוך זמן קצר היתה לשמעון כהן תזמורת. קונצרט הבכורה התקיים בדצמבר 1988 בקולנוע "נעמן" שבעיר. כעבור שנה התזמורת העירונית היתה לתזמורת האופרה הישראלית – לאופרה החדשה לא הייתה תזמורת קבועה ולתזמורת לא היה אולם הופעות. וכך שני השותפים הרוויחו, העיר זכתה בתזמורת שמעמדה הלך והשתדרג והתזמורת יכלה להכריז על סדרת קונצרטים בתל אביב. שנה אחר כך שמעון כהן הלך לייסד תזמורת חדשה

דן אטינגר, מנצח. צילום:
Luca Frohlingdorf

באשדוד ואת מקומו תפס המלחין והמנצח נעם שריף. שראה בתזמורת כלי להגשמת מאוויים הוא הקליט עם התזמורת סדרת יצירות שזכו להצלחה ובנוסף לכך נדרש לסוגיית ביצוע יצירותיהם של שני ה'ריכרדים' - ואגנר ושטראוס. התזמורת של נעם שריף החליטה לנגן את יצירות הריכרדים, שזוהו עם המפלגה הנאצית ועם הצורך שעמד בראשה. ההחלטה עוררה התנגדות לא רק של התושבים שפנו לבית המשפט, ההחלטה עוררה את זעמו של חבר מועצת העיר, עו"ד יעקב וסטשניידר. הוא פנה לח"כ דב שילנסקי (ליכוד), על מנת שיפעל כנגד התזמורת. בינתיים בראשון לציון נסוגו מנגינת ואגנר אבל לא מנגינת שטראוס. שריף בעל החושים החדים בחר דווקא את "מטמורפוזות" ששטראוס חיבר בשנת 1945 כשהפסדה של גרמניה כבר היה לעובדה. כך או כך בדברי ימי הכנסת נרשמו דבריו של דב שילנסקי: "... דווקא היוורשים של האורקסטרה האהובה והחביבה צריכים להיות אלה שמפירים את החרם היהודי העולמי, מטמאים את ההווה ופוגעים בזיכרון העבר היפה של ראשון-לציון והאורקסטרה שלה."

מוסיקלית, המעשה של שריף צמצם את החרם, ובעקבות ביצוע היצירה ע"י הסימפונית ראשון לציון כל תזמורות ישראל – קטנות כגדולות - מיהרו לשלב את ריכרד שטראוס בלוחות הקונצרטים שלהם.

בתום שש שנות ניהול אמנותי החליף אשר פיש את שריף. אשר פיש שהיה המנהל האמנותי של האופרה הישראלית ולמעשה היה הראשון ששימש בו זמנית בשני התפקידים מנהל התזמורת ומנהל האופרה. שנתיים אחר כך כשהוזמן אשר פיש לנהל בית אופרה בווינה, הוא העביר את תפקיד הניהול למנדי רודן, מחשובי המנצחים

בישראל ומי שהיה המורה לניצוח שלו. תקופתו של רודן מתאפיינת בהעמקת העבודה עם הנגנים, בהעשרת ההיצע האמנותי למנויים ובחתיירה לייצוב מקומה של התזמורת על מפת העשייה האמנותית בישראל. מנדי רודן היה גם המנהל המוסיקלי שחנך את היכל התרבות העירוני של ראשון לציון – כיום היכל מאיר ניצן לתרבות – הופעה שהשתלבה בסדרת אירועים חגיגית. את מנדי רודן החליף דן אטינגר, כשלמעשה התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון הייתה התזמורת הראשונה שהוא ניהל במשך 9 שנים. אטינגר ניהל במקביל בית אופרה במנהיים בגרמניה ותזמורת סימפונית בטוקיו, יפן. לאחר הפסקה קצרה, שב דן אטינגר לניהול התזמורת וממשיך לנהל אותה ואת האופרה הישראלית ואת התזמורת של שטוטגארט.

בשנת ה-32 התזמורת מיטיבה לשמור על מעמדה הייחודי ועל רמתה הגבוהה, זכתה בפרסים יוקרתיים בישראל וייצגה את ראשון לציון ואת ישראל במסעות קונצרטים בין היתר בפילנד, בספרד, בגרמניה, באיטליה, בדרום-אמריקה ועוד. בשעה שהדברים נכתבים חוזרת התזמורת לשגרה לאחר שנה שלמה של השבתת מגפת הקורונה. אנחנו בתזמורת והקהל הנלהב מקווים שזו הייתה ההשבתה האחרונה. המנצח דן אטינגר, חוזר אליה אחרי היעדרות של למעלה משנה (!), לתכנית משותפת שכולה מוצרט עם הסולן הפסנתרן אנדי פלדבאו. חגיגה מוסיקלית, קונצרט חובה! (לפרטים טל" 03-9484840)

***מירי שמיר – אחראית על יחסי ציבור פרסומים תקשורת – התזמורת הסימפונית**

שמואל-יעקב רופמן, המרפא, הרוקח והשוחט

צבי תדמור

לשכת הנשיא ויצמן

שמואל רופמן היה המרפא, הרוקח, והשוחט של המושבה רחובות. ב-1923 בנה בניין בן שתי קומות בסגנון בינלאומי ובו ארבע דירות, ברחוב ויצמן מס' 5 על מגרש בן שני דונם. בדירה אחת שבקומת הקרקע גרו שמואל ושרה זוגתו ולימים הצטרפה לדירתם הבת לאה ומשפחתה. בדירה השנייה לידם גרה משפחת בנם יחיאל ובקומה השנייה משפחת בנם מתתיהו. אחת הדירות הושכרה למשפחת שלוסאובר.

שמואל היה אדם דתי והקפיד בשמירת מצוות, פניו הביעו טוב לב וזקנו הלבן הוסיף לו ארשת כבוד. הכרתיו כמי שהיה שכני, שוחט והסבא של חבריי מילדות. בקיץ, נהגתי לטפס אל ענפיו הגבוהים של עץ התות הענק שנטע בחצר ביתו, ולאכול מפירותיו השחורים המתוקים. זיכרון כתמי הפרי על חולצותי עדיין עמי.

נהגתי לפקוד את ביתו של ר' שמואל לעיתים קרובות. היו אלה שנות הצנע במדינת ישראל הצעירה. משפחתי, כמו משפחות אחרות שידם הייתה משגת, הקימה לול תרנגולות בחצר ביתנו לספק ביצים ועופות לצריכת המשפחה. האכלת התרנגולות הייתה מוטלת עלינו הילדים. קטפנו את ה"ריג'לה" (רְגֵלַת הַגֶּנֶה), הנחנו גרעיני דורה בלול ואספנו את הביצים. פעם בשבוע הייתי נושא בידי תרנגולת אל שכני ר' שמואל, דופק על דלת דירתו ומבקשו לשחוט את התרנגולת. שמואל היה יוצא לחצר, התער בידו ואוחז בגרונה של התרנגולת, ממלמל את ברכת השחיטה ומקיים את "וְצָנֵנוּ עַל הַשְּׁחִיטָה" משליך את התרנגולת על אדמת החול בחצר ואחרי מספר דקות הייתה התרנגולת מחזירה את "נשמתה" לבורא. לפני לכתי הייתי מוסר לר' שמואל את שכר טרחתו והולך אל השוק העירוני בו בוצעה מריטת נוצות התרנגולת על ידי נשים תימניות מיומנות.

על ר' שמואל רוצה אני לספר לכם הפעם.

שמואל נולד בשנת תרל"ח 1878, ברוסיה. אימו הייתה ממשפחת רופאים מדורי דורות, ואביו היה חובש, רופא ידען ובן תורה. בשנת תרנ"א 1892 עלה אביו ארצה עם משפחתו, והתיישב ביפו. אח"כ עבר לגור בגדרה והיה חובש-רופא לכל הסביבה.

שמואל למד ביפו ואח"כ נשלח ללמוד בישיבה בירושלים. היה מטובי התלמידים, שקד על התורה יומם ולילה תוך חיי מחסור ודחקות, ומצא לו גם פנאי לקרוא בספרי רפואה בגרמנית ובלטינית (שלמד מפי אביו) כדי להכיר גם את מלאכת אביו. בישיבה נודע כעילוי ובגיל 18 הוסמך כשוחט, בודק ומוהל. חזר לגדרה, ועבד בה ובבאר טוביה כפועל חקלאי.

בשנת תרנ"ז 1897 שמואל נשא לו לאישה את שרה בת יחיאל גרינבוים, והחל לרפא חולים כאביו. תחילה ישב בגדרה ובשנת 1899 עבר לנס ציונה אחרי שהאספה הכללית החליטה, כפי שהיה מקובל ביתר המושבות, למנות חובש במושבה, לפתוח בית מרקחת, לקבוע מחירן של התרופות ולבקש משמואל רופמן שיכין אותן עבור בני המושבה. שמואל חתם חוזה עם ועד המושבה והתקבל כעובד ציבור בשכר לשמש כשוחט עופות ובהמות ולהכין תרופות בבית המרקחת שפתח, ובתמורה לקבל את עלותן בתוספת רווח של 15%. בנוסף, קיבל על עצמו להיות חובש ולמשוח עיניהם של החולים וקבעו את שכר טרחתו ע"ס חמישים פרוטות לחודש כולל עלות המשחה.

בין סיפוריהם של תושבי נס ציונה הוותיקים על ילדותם, תפס מקום נכבד ר' שמואל, מי שריפא את עיניהם של חולי העיניים בעזרת תרופה שנהגו לכנותה ה"אבן הכחולה" והילדים קראו לה "האבן השורפת". במגעה של אבן זו ברקמת העין הייתה ניצתת מעין בערה וייסורי תופת. כשנזכרים הוותיקים בטיפול שעשה בעיניהם אוחזת בהם רעדה.

עשרים שנים שירת שמואל בתפקידו כמרפא, כרוקח וכשוחט ועשה מלאכתו במסירות ובמיומנות. בנוסף, היה שליח ציבור ומזכיר ועד המושבה. הסתפק בהכנסה צנועה, כי מימיו לא היה להוט אחרי הממון ואהב יותר לתת מאשר לקבל. המשיך להשתלם ברפואה תוך לימוד ועבודה מעשית, והיה עוזרם של ד"ר מזי"א וד"ר ויצברוד מראשון לציון. פעל גם כרופא עצמאי והיה בעל חוש אבחנה נכונה למציאת תרופה.

באב תרע"ט 1919, החליט ועד המושבה רחובות לקבל את שמואל למשרת שו"ב (שוחט ובודק). לאחר שניהל עימו משא ומתן על התנאים, חתם עימו חוזה ל- 3 שנים. והיות והוא "...מומחה בהכנת רפואות לכן התחייב שמואל לעזור בשרותו בבית הרפואות בעת שיחסר לפעמים מקומו של הרוקח במושבה".

כעבור חודש, שמואל ומשפחתו התיישבו במושבה והוא החל בעבודתו. בנוסף לעבודתו כשו"ב וכרוקח, חובש ומרפא, עבד כמוהל במושבות הסביבה וגם בקיבוצים נען, גבעת ברנר וקבוצת שילר, ועסק בחקלאות ובנטיעת כרמים ופרדסים. בסיוון תר"פ 1920, לאחר שלא הצליח ועד המושבה לגייס רוקח מינה את ר' שמואל ל"רוקח המושבה" בשכר של 10 ל"מ לחודש.

הערבים היו פונים אליו בבקשת עזרה רפואית והוא נקרא בפיהם בתואר "חכים אללה" (רופא אלוהי). הם היו יושבים שעות ומחכים לתורם בצילו של עץ התות בחצר ביתו. שמואל טיפל בהם ללא שכר כי היו עניים ודלים. האפנדים, המוכתרים והמנהיגים של הישוב כבדוהו. מכל הסביבה פנו רק אליו כי האמינו שרק הוא יביא מזור לתחלואיהם. שמו כרופא עיניים הגיע רחוק, גם לבאר שבע הגיע כאשר

מאוחר בלילה באו משם פרשים רכובים על סוסים לבקשו כי ירפא את השייח. זה ליל חורף, כאשר גשמים חזקים ירדו והואדיות היו מלאות מים, ממש תוך סכנת נפשות וללא פחד, יצא שמואל לתת את עזרתו.

בעת מאורעות תרצ"ו שמואל הותקף בדרכו לגבעת ברנר על ידי שלושה פורעים ערבים. אחד מהם שהכירו שידל את חבריו לא לפגוע "בחכים אללה". ב-1948 הגיעה כנופית ערבים לפרוע בתושבי המושבה רחובות. שמואל יצא מביתו וכשראוהו הערבים קראו "חכים אללה" ועזבו את המושבה מבלי לפגוע באיש.

ברחובות זכה שמואל לחיבה ולהוקרה כללית בשל מידותיו התרומיות ומעשיו הטובים, ועל היותו פעיל בצרכי הציבור, בחברת גמילות חסדים וביסוד בית-הכנסת "שוני הלכות" ותלמוד תורה. סירב לצאת לפנסיה והמשיך לעבוד עד שניטל ממנו מאור עיניו.

נפטר ברחובות ב- 1956 וקראו על שמו את "סמטת רופמן", המקשרת בין רחוב אהרוני לבין רחוב ויצמן. לפני שנה הרסו את הבית, הקיפו את המגרש בגדר והקמת בניין רב קומות במקום מתעכבת. ויש בינינו אלה שנשארו להם הזיכרונות.

ל"ג בעמר במירון תרע"א 1911

צבי תדמור

לשכת הנשיא ויצמן

לאחר האסון הכבד בל"ג בעמר השנה, בו נהרגו 45 בני אדם ומאות נפצעו, הובילה אותי סקרנותי לחג ל"ג בעמר תרע"א 1911 שנחוג בהר מירון עליו דווחה העיתונות באותם ימים.

בחיי הקבלה והסוד העתיקים של צפת היו למירון תפקיד גדול וחשוב, כפר זה, שהטבע ברך אותו בהוד פלאי של ההרים, היה לאבן הפינה לבני הגליל ושל כל ארץ ישראל במשך מאות בשנים. שם, במערה חצובה לפי דברי אנשי הקבלה נמצא קברו של תנאי אלוהי הרשב"י, אבי תורת הקבלה ומחוללה, בעל הזהר.

מנהג קדום היה בידי אנשי צפת לשלוח בכל ערב ראש חודש, מנין אנשים להשתטח על קבר הרשב"י במירון ולעלות למירון בחודש אלול –

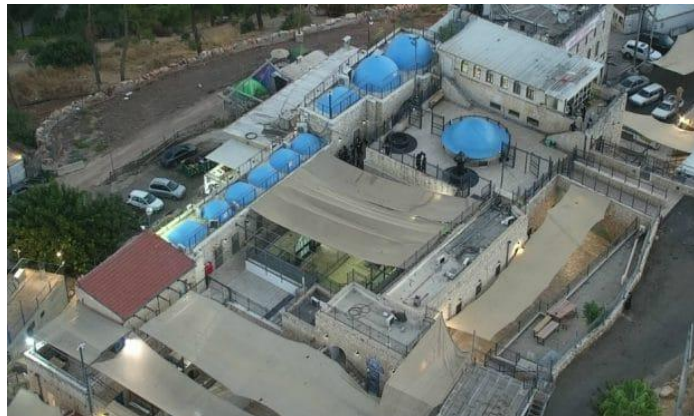
בימי התשובה החרטה. מנהגים אלו נעשים מיום ליום למצוות אנשים מלומדה ומידת החולין וההנאה החושית גוברת בהם. מה שמעציב ביותר, שהם מקבלים צורה של שנוררות מכוערת ובזויה.

לפי המסורת שבידי המקובלים נסתלק רשב"י ביום זה. לפני הסתלקותו גילה לתלמידיו רזין נפלאים מעולם הנסתר. לפיכך נעשה יום זה במחנה אנשי הסוד לחג הנסתר, ליום טוב של מתן תורת הסוד והנעלם. אותו היופי המסתורי, שנתן האר"י הקדוש מחדש הקבלה, טבוע בחג, אולם יחד עם זה יש בו פשטות ותמימות עממית, שבהן הצטיינו חיי אבותינו מייסדי ובוני ישוב א"י החדש מאז ימי הרמב"ן.

המשואות שנוהגים עד היום להדליק באור ליום ל"ג בעמר על קבר הרשב"י ועל קברי יתר הצדיקים הטמונים במירון, הן שרידי זיכרונות קדומים מחיי הטבע הפשוטים שנהגו לפנינו על הרי ישראל ויהודה החופשיים; מדורות אש אלה מפזרות את חשכת הלילה הסודית, הפרושה על הרי הענק אשר סביב.

ביום הזה, ביום ל"ג בעמר, מתרוקנת העיר צפת מתושביה, כולם, נערים וזקנים זורמים אל מירון. גם מארצות רחוקות מכתתים יהודים את רגליהם כדי לזכות ולהשתתף בשמחת

ההילולא הגדולה על קבר הרשב"י והשמחה שמחה אמיתית, המרוממת את הנפש של כל אחד ואחד, מן האיש הפשוט ביותר ועד הלמדן ו"החכם" הבקיא בנגלה ובנסתר. יום ל"ג בעמר הוא יום מיוחד, יודעת המסורת העממית לספר על מקרי נסים ונפלאות שקרו בו. אנשים וילדים ניצלו

בזכות קדושת היום מסכנת מוות, שהייתה צפויה להם. ובשנה הזאת [תרע"א] נס ונפלאות לא קרו לנו.

זה היה בלילה. השעה השלישית הגיעה. הרב וכל היראים והחרדים גמרו לקרא על קבר הצדיק את פרקי הזהר המתאימים לאותו לילה. הרב עלה על הגג לעשות ההדלקה על קבר הרשב"י, שנקנית מדי שנה בשנה בכסף מלא מידי ה"חכמים" הספרדיים. כנהוג מתחילים מיד אחרי ההדלקה הריקודים לכבוד הצדיק, שיש בהם עוד נס היום מעין ניצוץ של התלהבות, מעין שביב של קדושה עממית פשוטה. השיר "בר יוחאי נמשחת אשריך" עם מנגינותיו מרעיש את אוויר ההרים ומפריע את דממת אלוהים השורה על הטבע הענקי והפלאי שמסביב. בשעה זו הצפיפות והדחוק גדולים מאד. והנה פתאום נקרע מעל הגג מעקה הברזל הרעוע הלך וסחף אתו אבנים כבדות והמון הנשענים עליו נפלו על ההמון הצפוף העומד למטה. ברגעים אחדים נתגלה חזיון דמים נורא. אבני הבניין ומטילי הברזל כאלו התקשרו יחד להשחית ולחבל בלי חמלה.... מספר ההרוגים מגיע לעשרה ומספר הנפצעים הנגועים לשלושים. ו"הילולא" נהפכה ליללה.

מספרים, כי בעלי מלאכה היו באותו מקום לפני החג והעירו את לב החכמים בעלי המקום לתקן את המעקה הרופף והעלול ליפול. ה"חכמים" התרשלו בדבר ודחו את התיקון לאחר החג. והדבר מובן, כשהקדושה נהפכת למשא ומתן, לעסק של תגרנות, שמחליפים אותו במטבעות השוק, אז מתגלה כל הכעור שבאדם.

אלבום דוד בנבנישתי, ישראל נגלית לעין,
יד בן צבי

עוד טרם שנסתם הגולל על חללי האסון לא שכח קנאי אחד בהספדו לקבול על החטאים והעוונות הנעשים ע"י צעירי הדור. למחרת שבו בני צפת מדוכאים וקראו לאספת עם גדולה בביהכ"נ של האר"י הקדוש. החליטו באספה לגזור חרם חמור על הנשים שלא תסענה יותר בל"ג בעמר למירון אפילו בשעת ה"חלוקה" בשעה שגוזזים את שערן של ילד ומגלים לו פאות. וכן אסור לנשים ולעלמות לצאת לטיול ואפילו אל השוק לקנות דגים ובשר כדי שלא יבואו במגע עם גברים. אסור

לנגן בכלי זמר במירון. אפילו בחדש אלול שמותר לנשים לנסוע למירון לא הותר להן יותר מלינת לילה אחד. ועל כל אלו התקנות החמורות תקעו בשופר...¹

ואסכם בשאלה האם נלמד הלקח, האם השתנה דבר? נראה שלא. האם מותר לקוות לעתיד טוב יותר? כל אחד ישפוט על פי ניסיון חייו.

לא רק אנשים דתיים וחרדים נהגו לקחת חלק בהילולת ל"ג בעמר במירון. בעיתונות של שנת 1924 דיווחו על מחנות הפועלים שנפגשו והתארגנו בצפת וירדו למירון וכי בחצר בית הכנסת הרשב"י נפגשו שני עולמות שכונו בשם עולם "החלוקה" ועולם "העבודה". השיר "בר יוחאי בר יוחאי!" אשר הושר בפי זקנים מעטים, נטבע בקולות השירה: "הגלילה הגלילה!" של הדור העובד, לפעמים היו מתלכדים ומתפתלים יחד: זקן, לבוש קפוטא ארוכה, אשר פאותיו המסולסלות יורדות על לחייו, חובק שכמו של חלוץ, לבוש חולצה לבנה, אשר פניו מגולחים

¹ מכתבים מצפת, הפועל הצעיר, פלוני, גיליון 18 תמוז תרע"א 27 יוני 1911, עמ' 11.

למשעי, ושניהם יחד רוקדים ונדמה כי גם מפי הזקן מתפרצת שירת העבודה: "הגלילה הגלילה!"²

מכאן, אולי על החילונים בתוכנו לשוב ולפקוד את קבר הרשב"י בל"ג בעמר ולהחזיר עטרה ליושנה. חומר למחשבה!

היה הייתה עברית

רות קלי

קרוב לוודאי שהיינו תוהים מה פשר הסיפור לו קראנו בעיתון קטע כזה: 'הספן באוויר עשה צורה בפוטוגרפיה כשראה תחתיו, בערבה בלב ים, שלושה אנשים עזומים, בעלי עצלים, חותרים אל החוף.'

ובכן:

- ספן באוויר = טייס בספינה אווירית. "הספן באוויר האמריקאי זכה בהפרס. הוא שהה באוויר שלוש ועשרים שעה." ["השקפה" תרס"ז 1907]
- עשה צורתו בפוטוגרפיה = הצטלם. "כל החפץ לעשות צורתו בפוטוגרפיה – יבוא אל הפוטוגרפיה החדשה" ["האור", תרנ"א 1891]
- עָרְבָה = ספינה, אונייה. "בשבוע הזה נשלחו שתי ערבות גדולות לשוט בים המלח לאסוף חומר אשר על הים הזה." ["הצבי" תרנ"ד 1894]
- עָזוּם = החלטי. "הננו רואים לפנינו ציבור נהדר מבני עדתנו ומנהיגים העזום בראשם" ["הצבי" תרנ"ז 1897]
- עָצַל = שריר. "הם היו שלושה עשר ערבים אמיצי לב, ובידיים אבירות בעֲצָלִים מתוחים, חדרו בלב הים הסואן." ["השקפה" תרס"ג 1903]

אכן, היה הייתה עברית. כך דיברו, כך כתבו, כך קראו. בחצי השני של המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 חלה התפתחות אדירה של שפתנו. מחדשי השפה השתמשו במילים מהמקורות לצד מילים שאולות משפות זרות, ויצרו שפה חיה ותוססת. מאז, כמובן, חלו שינויים, נוספו עוד אלפי מילים, ויש להניח שבעוד כמה עשרות שנים יתהו הדורות הבאים לפשר המילים שאנחנו מדברים בהן היום.

² חג ל"ג בעמר במירון, ח-ל חריפאי (אוסטרון), הפועל הצעיר 30 במאי 1924 גיליון 30-31, עמ' 23.

צ'רלי, הכלב שהיה יותר מכלב

דר' רפי שחף

אני חושב שלכל אחד, גם למי שגידל כלב אחד או כלבים רבים, יש כלב אחד שהוא יותר מכולם עבורו, כלב שאליו הוא נקשר יותר מלאחרים ואשר את זכרונו הוא נושא עמו כל ימי חייו. כלב שאפילו שנים רבות לאחר מותו, נזכרים בו לעיתים מזומנות ומתגעגעים אליו. כלב שהיה הכי "בן אדם" מכולם, הכי חכם, יפה, טוב או בעצם הכי הכי חבר... עבורי הכלב הזה היה צ'רלי.

על צ'רלי, הכלב שהיה חברי הטוב ביותר ו"בני הבכור" אני רוצה לספר ולהקדיש לו את הספור הזה.

צ'רלי נולד ב- 17/6/68 והעובדה שנולד דווקא באותו תאריך גרמה לכך שיהיה שלי. באותם ימים הייתי סטודנט לוותרניריה בפיזה שבאיטליה (העיר עם המגדל העקום)

וב- 17 ביוני נחוג בפיזה בלבד, חג המוקדש לפטרון העיר סאן רניירי. אני כסטודנט זר לא ידעתי בכלל על קיומו.

בבוקר ה-17 ביוני הגענו איציק ואני, שני סטודנטים ישראלים, לפקולטה והשתוממנו לראותה ריקה. הסתובבנו בחדרים הריקים עד שפגשנו פרופסור לכירורגיה, טיפוס מיוחד במינו, מנתח מעולה בעל שם, שניראה יותר כאיכר או סבל מאשר כמנתח. הוא היה איש גדל מימדים, קרח, צווארו רחב וקצר, אצבעותיו עבות קצרות ומסתיימות בציפורנים כסוסות, עצבני וחם מזג שלא אחת ראינוהו משליך לארץ תוך קללות עסיסיות מגש עמוס במכשירי ניתוח ועם זאת טוב לב ובעל חוש הומור, ממנו שמענו על סאן רניירי, החג שהיה בפיזה ועל המנהגים העממיים הקשורים לכך. בין השאר הדלקת כוסות שמן והצבתן על החלונות והגגות, קישוט הכנסיות ובנייני הציבור. תוך כדי יציאתנו, נכנסה לפקולטה מכונית פיאט 500 ובתוכה שני צעירים וכלבת

פוינטר יפיפייה. הסתבר שהם הגיעו מאחד הכפרים המרוחקים שבאזור, הכלבה המליטה שני גורים מתים ולא יכלה להמשיך להמליט. הזעקנו את הפרופסור, והוא קבע שהכלבה זקוקה לניתוח קיסרי מייד, אך אין ביכולתנו לעשות זאת היות והצוות איננו וחדר הניתוח סגור. מיד התנדבנו איציק (חברי ללימודים) ואני והבטחנו שנעזור לו ושיהיה בסדר. וכך היה... במהלך הניתוח הוציא המנתח ארבעה גורים חיים מבטן הכלבה. לאות תודה על עזרתנו, הסכים בעל הכלבה להשאיר לי את אחד הגורים וציין כי הכלבה היא אלופת ציד אזורית וכי משפחתם מגדלת פוינטרים וכלבי ציד יותר ממאתיים שנה. לפני שיתחרט לקחנו את הגור ודהרנו הביתה לאומגה. (צ'רלי מצולם כאן

לאחר שנפל מגובה ונקע את רגליו הקדמיות. הגרביים - כדי שלא יכרסם את הסדים.)

אומגה הייתה כלבת רועה גרמני של חברנו האיטלקי מאסימו, שהיה גם הוא סטודנט לוותרניריה אשר חלק עימנו את דירתנו. אומגה, המליטה יום קודם שבעה גורים. היא קבלה את הגור הנוסף אליה, והוא הוטבל בשם 'צ'רלי בראון' על שם הדמות המפורסמת מהקומיקס.

צ'רלי גדל והתפתח בין הגורים הזאביים ללא כל רגשי נחיתות. היה מצחיק לראות איך, כבר בגיל צעיר ביותר מתפתחים ההבדלים בין הגזעים. הזאבוניים היו מתהלכים בראש מורם,

והפוינטר, כבר בגיל זה היה משוטט עם ראש מורכן ומרחרח ימינה ושמאלה. בגיל ששה שבועות הוצאתי את צ'רלי לראשונה לדשא בחוץ וכמעט התעלפתי לראותו מבצע 'פוינט' מושלם על עלה שנפל. מאתיים שנות טיפוח כלבי צייד הורישו לו אינסטינקטים מעולים.

בסתיו ההוא חזרתי לאיטליה עם אשתי הטריה וצ'רלי, שחיכה לנו באיטליה אצל ידידים הפך לבננו הבכור (סטטוס שנשאר לו כל חייו גם לאחר שנולדו בנותינו). הוא היה לחלק בלתי נפרד מחיינו ולחבר מכובד בקהילת הסטודנטים הישראלית בפיזה. והצטרף אלינו לנסיעות לחופשות בארץ ולטיולים באיטליה ובאירופה. הייתי יכול לספר לכם אין ספור סיפורים על צ'רלי, מעלליו, רמתו ואופיו המיוחד. אבל קצר המקום לכך. אספר לכם רק שהתכונה הבולטת ביותר שלו הייתה חביבות לא רגילה כלפי כל יצור חי, בני אדם, אוגרים, חתולים, ואפילו כלבים זכרים אחרים. כשהיינו משאירים את כלוב האוגרים פתוח והם היו מתפזרים בדירה היה צ'רלי הודף אותם באפו לכיוון הכלוב. צ'רלי היה מצליח להתחבב אפילו על כלבים זכרים אלימים שהיו תוקפים כל כלב זכר בסביבתם. גם כשהפך לזכר מבוגר בעצמו, הוא לא היה עושה זאת על ידי התנהגות של כניעה ושכיבה על הגב, אלא על ידי סיגול התנהגות "גורית". הוא היה ניגש אליהם תוך קשקוש זנב נמרץ וקיפצוצים של הזמנה למשחק. ממש כפי שעושים גורים צעירים, ולא היה אפילו כלב אחד שלא "נשבר" והצטרף למשחק חברו הטוב ביותר של צ'רלי היה "דרק" דוברמן נהדר אך אימתני. הוא וצ'רלי הפכו חברים בנפש והיו מבליים יחד בכל הזדמנות. שנים אחר כך, כשכבר היינו בארץ, קבלנו מכתב מבעליו של דרק. הם סיפרו לנו כי בכל הפעמים בהן קראו בשם "צ'רלי" היה דרק מתחיל ליבב ולחפשו בכל הבית. כשניסינו לעשות את התרגיל לצ'רלי וקראנו בשם "דרק" הוא הסתכל עלינו במבט של "מה אתם פסיכים?" עליו אי אפשר היה לעבוד.

צ'רלי לא האריך ימים. בגיל עשר חלה במחלה קשה. כשנפטר מחינו הרבה דמעות ואנחנו עדיין מוחים אותן כשאנו מזכרים בצ'רלי.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

רחובות, רחוב רמז, 5/21

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם